

Funkcjonariusz służby penitencjarnej

335602

Inna nazwa zawodu: oddziałowy

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

Głównym celem pracy funkcjonariusza więziennictwa służby ochrony jest zapewnienie porządku i bezpieczeństwa w tych miejscach, w których przebywają osoby osadzone w jednostkach penitencjarnych, czyli aresztach śledczych i zakładach karnych. Funkcjonariusz zapewnia też bezpieczeństwo wszystkim innym osobom, które mają kontakt z osadzonymi, w szczególności pracownikom służby więziennej, np. psychologom, wychowawcom oraz osobom przybywającym z zewnątrz, np. obrońcom.

Funkcjonariusz więziennictwa służby ochrony pilnuje osadzonych przez całą dobę w każdym miejscu, w którym oni przebywają. Gdy zauważy jakikolwiek przejaw zakłócenia porządku, np. akty agresji lub przemocy, zobowiązany jest natychmiast reagować i powiadomić swoich przełożonych, z którymi jest w stałym kontakcie. Informuje ich również o pojawiających się podejrzanych sytuacjach w środowisku osadzonych. Zadaniem funkcjonariusza jest również niedopuszczenie do ucieczki czy buntu. W razie zaistnienia takiej sytuacji funkcjonariusz ochrony zobowiązany jest do natychmiastowego reagowania. Dla utrzymania porządku i bezpieczeństwa funkcjonariusz służby ochrony uprawniony jest do stosowania środków przymusu, w tym użycia broni.

Zadania wykonywane przez funkcjonariusza więziennictwa służby ochrony są różne w zależności od miejsca, w którym aktualnie pełni dyżur. W ciągu jednego dyżuru zwykle pracuje w kilku miejscach. W czasie pełnienia służby na posterunkach uzbrojonych, nazywanych potocznie wieżyczkami, pełni dozór nad wnętrzem obiektu. Zwraca też uwagę, czy w najbliższym otoczeniu jednostki penitencjarnej nie zachodzą podejrzane sytuacje.

Funkcjonariusz pracuje przy każdym wejściu czy bramie wjazdowej na teren jednostki penitencjarnej. Sprawdza osoby przybywające na odbycie kary oraz osoby przybywające do zakładów penitencjarnych z wizytą (rodzina, przyjaciele, adwokat, prokurator i inne osoby). Funkcjonariusz weryfikuje tożsamość tych osób oraz sprawdza czy nie wnoszą na teren jednostki przedmiotów niebezpiecznych lub niedozwolonych (broń, środki łączności, środki odurzające, alkohol). Funkcjonariusz może dokonać przeszukania, prześwietlenia rzeczy osobistych. Sprawdza też ładunki pojazdów przybywających na teren zakładu.

Po przybyciu osób osadzonych zadaniem funkcjonariusza jest rozmieszczenie ich zgodnie z decyzją sądu lub prokuratury w odpowiednich oddziałach. W czasie pełnienia służby na oddziale funkcjonariusz jest osobą mającą bezpośredni kontakt z osadzonymi. Udziela im podstawowych instrukcji dotyczących zachowania na terenie jednostki, pośredniczy w przekazywaniu próśb, skarg, petycji. Funkcjonariusz może nagradzać i karać osadzonych, w tym z zastosowaniem środków przymusu bezpośredniego. W sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia może użyć broni.

Funkcjonariusz przeprowadza osadzonych w obrębie jednostki penitencjarnej (np. na widzenie). Prowadzi monitoring niektórych cel i pomieszczeń, może dokonać przeszukania cel, odzieży i bielizny osadzonych w celu odnalezienia dowodów przestępstwa lub przedmiotów niebezpiecznych lub niedozwolonych. Prowadzi nadzór w trakcie widzeń osadzonych z osobami z zewnątrz.

Funkcjonariusz więziennictwa służby ochrony pracuje również poza terenem jednostki, jeśli otrzymał zadanie konwojowania osoby osadzonej lub odszukania osoby, która uciekła z zakładu lub nie wróciła z udzielonej przepustki.

W pracy funkcjonariusza służby ochrony niezbędne jest współdziałanie z innymi specjalistami pracującymi na terenie zakładu penitencjarnego, w szczególności z pracownikami działu penitencjarnego, których zadaniem jest resocjalizacja i readaptacja społeczna osadzonych. W sytuacjach szczególnego zagrożenia bezpieczeństwa, zagrożenia buntem funkcjonariusz współpracuje z organami ścigania spoza zakładu.

Swoją pracę funkcjonariusz wykonuje w mundurze. Podczas pełnienia służby pozostaje do dyspozycji dowódcy zmiany. W sytuacji szczególnego zagrożenia może być nawet wezwany w czasie wolnym do stawienia się w zakładzie penitencjarnym.

Obowiązki funkcjonariuszy i procedury ich stosowania oraz możliwość samodzielnego reagowania szczegółowo reguluje polskie prawo.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Funkcjonariusz służby ochrony pracuje przede wszystkim w budynkach aresztów śledczych i zakładów karnych, ale również poza jednostkami penitencjarnymi, np. w trakcie ochrania konwojów lub w czasie wykonywania przez osoby osadzone pracy zarobkowej w konkretnych zakładach pracy.

Na terenie jednostek penitencjarnych funkcjonariusz pracuje w następujących miejscach: oddziały mieszkalne, szpitalne, place spacerowe, hale produkcyjne, magazyny, boiska sportowe, sale widzeń, posterunki uzbrojone (wieżyczki obserwacyjne przy murach zakładu), bramy wejściowe do jednostki.

Dłuższa obecność na posterunkach uzbrojonych może narażać funkcjonariusza na działanie niekorzystnych warunków atmosferycznych. Ponadto przebywanie w zakładach pracy, w których pracują osadzeni (hale produkcyjne, remontowane budynki, place budowy) naraża funkcjonariusza na niedogodności związane, np. z hałasem.

Warunki społeczne

Praca funkcjonariusza służby ochrony oznacza stały, bezpośredni kontakt z ludźmi. Często wykonywana jest samodzielnie, ale konieczna jest również współpraca z

innymi funkcjonariuszami. Niezbędna jest współpraca z pozostałymi specjalistami pracującymi z osadzonymi, w szczególności z wychowawcami, lekarzami i psychologami.

Funkcjonariusz jest osobą, która ma bezpośredni kontakt z osadzonymi. Odpowiada na ich pytania, poucza, tłumaczy, udziela porad lub kontaktuje ich ze specjalistami. Narażony jest na nieprzyjemne sytuacje i konflikty prowokowane przez osadzonych, które mogą być spowodowane przełudnieniem w zakładach penitencjarnych, niekorzystnymi warunkami odbywania kary, brakiem możliwości skorzystania z przepustki lub widzenia z osobą z zewnątrz, a także konfliktami między samymi osadzonymi.

Warunki organizacyjne

Praca funkcjonariusza jest pracą zmianową. Pełni on 12-godzinne dyżury w dzień lub w nocy. Po dyżurze dziennym ma prawo do 24 godzin wypoczynku, a po nocnym do 48 godzin. Musi być osobą w pełni dyspozycyjną, gdyż w razie zagrożenia bezpieczeństwa jednostki penitencjarnej może być wezwany do pełnienia służby. Jego praca jest ściśle nadzorowana przez przełożonych, którym zdaje on ustne i pisemne relacje z przebiegu swojego dyżuru.

Funkcjonariusz przede wszystkim wypełnia rozkazy i polecenia. Musi jednak umieć sam podejmować szybkie i trafne decyzje. Pracuje w zespole ludzi, za których bezpieczeństwo jest odpowiedzialny. Praca funkcjonariusza może wiązać się z dłuższymi wyjazdami, jeśli zaistnieje konieczność uczestniczenia w konwoju do odległego miejsca.

Wymagania psychologiczne

Kandydat starający się o pracę funkcjonariusza więziennictwa służby ochrony powinien posiadać umiejętność postępowania z ludźmi i łatwego nawiązywania kontaktu. Musi umieć doradzić osobom osadzonym w prostych sprawach, pouczyć i opanować ich agresję. Powinien być bystrym obserwatorem, który z zachowań więźniów wyciągnie trafne wnioski. Musi wiedzieć, w jaki sposób należy rozmawiać z osadzonymi, którzy odbywają karę różnej długości, należą do różnych subkultur, mają różne charaktery, temperament, są nadpobudliwi.

Funkcjonariusz służby ochrony powinien wykazywać znaczną odporność emocjonalną i samokontrolę, wytrwałość i cierpliwość. Z jednej bowiem strony ma kontakt z ludźmi, którzy zostali skazani za popełnienie przestępstw, których samemu się nie akceptuje. Mogą to być przestępstwa drastyczne, a z ich sprawcami funkcjonariusz również musi nawiązać kontakt. W związku z tym konieczne jest nabranie odpowiedniego dystansu. Z drugiej strony mogą to być osoby bardzo negatywnie nastawione do wszystkich funkcjonariuszy służby więziennej. Mogą wykazywać agresję i być skłonni do konfrontacji z pracownikami jednostki penitencjarnej, nazywać ich obelżywymi lub stosować agresję fizyczną.

W takich sytuacjach ważne jest, by nie wpadać w panikę, opanować stres i podjąć działania zmierzające do opanowania agresji. Zdolność koncentracji uwagi, podzielność uwagi, umiejętność podejmowania szybkich i trafnych decyzji, działanie w sytuacji zagrożenia, a także odwaga mogą decydować o bezpieczeństwie, zdrowiu a nawet życiu funkcjonariusza, jego współpracowników oraz innych osadzonych.

W pracy funkcjonariusza działu ochrony przydatne może okazać się zainteresowanie naukami społecznymi, takimi jak psychologia, resocjalizacja, pedagogika, socjologia.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca w zawodzie funkcjonariusza służby ochrony zaliczana jest do prac średniociężkich. Funkcjonariusz powinien posiadać dużą sprawność i dobrą ogólną wydolność fizyczną. Jest to szczególnie ważne na wypadek zaistnienia konieczności obezwładnienia osób pozbawionych wolności lub odpierania ataków z ich strony. Niezwykle pomocna w tym jest silna budowa ciała, duża sprawność układu mięśniowego i kostno-stawowego. Obowiązek obserwowania osób osadzonych oznacza, iż funkcjonariusz powinien posiadać dużą sprawność narządu wzroku.

Słaba sprawność fizyczna, znaczne wady wzroku czy słuchu, choroby psychiczne, nadpobudliwość układu nerwowego są przeciwwskazaniami do wykonywania tego zawodu.

W trakcie postępowania kwalifikacyjnego kandydaci do służby ochrony przechodzą szczegółowe badania lekarskie i testy sprawności fizycznej.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Warunkiem podjęcia pracy funkcjonariusza więziennictwa służby ochrony jest ukończenie szkoły średniej. Nie ma kierunków, czy rodzajów szkół, których absolwenci byliby preferowani przy przyjmowaniu do służby.

Kandydat musi pomyślnie przejść szereg badań specjalistycznych, test psychologiczny, być osobą niekaraną i wolną od uzależnień oraz środków psychoaktywnych. Przyjmowani są kandydaci o silnej budowie ciała i dużej sprawności fizycznej. Obecnie na stanowisku funkcjonariusz działu ochrony jest więcej zatrudnionych mężczyzn, ale kobiety również mogą znaleźć zatrudnienie, gdyż tylko one mogą przeszukiwać osadzone kobiety.

Pierwsze 2 lata w służbie więziennej to, tzw. służba przygotowawcza i również traktowana jest jako nauka zawodu. Kandydat odbyć musi również kurs, na który delegowany jest przez jednostkę penitencjarną. Kurs taki trwa 3 miesiące i kończy się egzaminem. Pomyślne zdanie egzaminu umożliwia podjęcie pracy. Kandydat przechodzi również szkolenia ogólnopenitencjarne w obrębie swojej jednostki i szkolenia w dziale ochrony.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W miarę nabywania stażu pracy w Służbie Więziennej i podnoszenia kwalifikacji zawodowych (ukończenia szkoleń czy też zdobycia wykształcenia wyższego) funkcjonariusz więziennictwa, w ramach służby ochrony, może awansować w następującej kolejności: od stopnia strażnika do starszego strażnika, dowódcy grupy konwojowej, oddziałowego, starszego oddziałowego, instruktora działu ochrony, starszego instruktora działu ochrony, młodszego inspektora działu ochrony, inspektora działu ochrony, starszego inspektora działu ochrony, zastępcy dowódcy zmiany, dowódcy zmiany, zastępcy kierownika działu ochrony i kierownika działu ochrony. Podnoszenie kwalifikacji i awansowanie na wyższe stanowiska wiąże się też ze zdobywaniem kolejnych stopni od szeregowego do stopni oficerskich.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Funkcjonariuszem więziennictwa służby ochrony może zostać osoba w różnym wieku. Żadne regulacje prawne nie wskazują granicy, od której nie można przyjmować kandydatów. Natomiast ważnym kryterium będzie tu sprawność fizyczna. W postępowaniu kwalifikacyjnym przygotowano normy uwzględniające płeć i wiek kandydatów.

Możliwości zatrudnienia

Zatrudnienie w zawodzie funkcjonariusz więziennictwa służby ochrony można znaleźć w jednym z ponad 150 jednostek penitencjarnych rozmieszczonych na terenie całego kraju. Postępowanie rekrutacyjne prowadzą komórki kadrowe wszystkich tych jednostek

Zawody pokrewne

Agent ochrony osób i mienia

Policjant

Funkcjonariusz straży granicznej

Strażnik miejski

Polecana literatura

Jarczewski P., Cherubin W.: *Techniki działań interwencyjnych funkcjonariuszy SW*. Kalisz, 2006

Jaworski Z.: *Środki przymusu bezpośredniego*. Kalisz, 2006

Jaworski Z., Cherubin W.: *Służba bramowego: zarys wykładu*. Kalisz, 2008.

Misztal Henryk: *Postępowanie z więźniami niebezpiecznymi*, Centralny Ośrodek Szkolenia Kadry Więziennej, Kalisz 2000

Pawlak Karol: *Za kratami więzień i drutów obozów: zarys więziennictwa w Polsce*, Centralny Ośrodek Szkolenia Kadry Więziennej, Kalisz 1998

Wasilewski E.: *Etyka zawodowa Służby Więziennej*. Kalisz, 2006

Wasilewski E.: *Pragmatyka Służby Więziennej: Powstanie i ustanie stosunku służbowego*. Kalisz, 2007

Wasilewski E.: *Pragmatyka Służby Więziennej: Problematyka obowiązków i odpowiedzialności* Kalisz, 2007

Wasilewski E.: *Pragmatyka Służby Więziennej: Problematyka wyróżnień i uprawnień*. Kalisz, 2007

Strony internetowe:

